

HOSSZAN, megdöbbenve rámnéz. Kutat a szemem mélyén. Én mosolyogva, keményen nézek vissza, mintha véletlenül és ártatlanul mondtam volna azt, amit mondtam.

— Az imént azt mondta, kedves Vilma, hogy engem rokonának tekint. Majdnem a testvérének. Hát akkor csak szabad ilyen írnom?

— Szabad... magának szabad... — mondja olyan nehezen, mintha a lélekzete el akarna fulladni, hálásan rámnéz. — Istenem, — folytatja akadozva, nehezen — mikor gondoltam volna én arra, hogy valaki így fog beszélni velem? Én egészen el vagyok zárva a világtól, az élettől... Énrám úgy vigyáztak mindig odahaza, hogy még a szél se érhesse... Az én anyám — most elsőízben mondja «anyám»-nak «mama» helyett — olyan féltékeny rám, még a könnyektől is elzár. Nekem sohasem volt egyetlen barátom az unokaöcsémén kívül, én Eriket tekintettem az egyetlen testvérnek...

— Miért mondja mult időben?!

— Mert... mert most már nem így van. Most jött maga és én egészen...

Elhallgat és én nem zavarom. Hadd nézegesse a virágokat, a játszó gyermekeket, az aranypiros felhőket, hadd merengjen el az egész életén, amely most, tudom, elvonul a szemei előtt kora gyermekségétől kezdve egészen eddig a pillanatig, ahogy itt ülünk együtt a padon... Hadd lássa meg önmagát, a rabságát, hadd érezze az élet követelését a szívében, minden porcikájában, hadd ütközzék benne össze a természet szava és a szüleij rabtartó parancsa. Hadd ébredjen önmaga tudatára és próbáljon dönteni önmaga magáról...

A nap leereszkedik a Dunába, végigszikrázik, végigvillog utolsó sugara a vizen. A város halkán zsong és a gyerekek hazafelé készülődnek.

Mi ülünk némán és elmerengve egymás mellett és észre sem vesszük, hogy a kezünk összeér és ujjaink önkéntelenül játszadoznak egymással, simogatják egymást.

— De most már talán haza kell mennie, Vilmácska — mondom halkán s tudom, hogy mit fog válaszolni.

Azt mondja: — Nem bánom, még maradok... — S vállat von, sóhaj. — Olyan boldog vagyok, azt sem tudom, miért. Csak úgy érzem, hogy mégis csak szép az élet és jó élni! Mintha minden baj elmúlna fölöttem és egyszerre megváltozott volna a sorsom...

— És ki fog vacsorát készíteni a beteg mamának?! — kérdem gúnyosan.

A kis barázdák ismét megjelennek a homlokán. Sokáig erősen gondolkodik, szája összepréselődik s keményen lebiggyed a csücske. Megrázza a fejét, kalapját leveszi, megsimítja etonfrizuráját s egyenesen rámnéz.

— Nézze, a mamám beteg, úgy-e . . . és a papám is egészen képtelen az életre már . . . De hát szabad azért teljesen elzárni valakit, aki fiatal, az élettől? Ha én mindig csak rájuk gondolok és csak velük törődöm, akkor . . . akkor . . . mi lesz az én életemmel?! Hát mondja, nem lehetetlen ez így?! Én már egészen életúnt voltam. Talán azért, hogy ne is kívánjam az életet, hogy meggyűlöljem, megutáljam s ne fájjon, hogy annyira egyedül vagyok s annyira . . .

— Rabszolga.

— Rabszolga?! — Rámnéz megdöbbenve, fejét lehajtja és halkán mondja: — Rabszolga. Maga mindig megtalálja azt a szót, ami először megijeszti az embert, azután rájön, hogy úgy van . . .

— Mától fogva — folytatja halkán és komolyan, mintha gyónna — mától fogva vagy kettős életet kell élnem, egyet a szüleim számára, egyet a magam számára, vagy el kell pusztulnom. Nézze, én huszonkét éves vagyok. És soha, soha semmi . . .

Két apró könnyecsepp gördül le az arcán. Előveszem a zsebkendőmet s egyszerűen, nyugodtan letörölöm. Rámnéz, a szeme különösen csillog, megragadja a csuklómat s megszorítja, aztán könnyein keresztül mosolyog.

— Igen, maga férjhez fog menni — mondom csitítólag, mintha gyermeknek mesélnék. — Nagyon szerelmes lesz valakibe, férjhez megy, lesz egy kis otthona, kézimunkákkal fogja díszíteni, lesznek virágai is, lesz zongorája. Esténként a kilencedik szimfóniát fogja játszani, meg Mozart A-dur szonátáját . . .

— Az A-dur szonátát! Ismeri?

— Azt a hatalmas, heroikus tételt, a zárótételt úgy fogja játszani, mintha a zongorából gladiátorok kelnének ki, vagy arkangyalok és harognák az élet diadalát, az optimizmust, a természet szépségét, az egészséget és erőt. Gyermekek játszanak a szőnyegen . . .

— Nem, nem, lehetetlen, hiszen én minderről már lemondtam!

— Én pedig elmegyek magukhoz vacsorára, ha erre járok és hallgatom a játékát s végül azt fogom mondani: «Emlékszik, kedves Vilma, amikor együtt ültünk egy padon a Duna partján, a nap már lenyugodott, csend volt, harangoztak a tornyokban, én pedig arról beszéltem magának, hogy az élet szép és hatalmas, hogy maga szerelmes lesz és gyermekei lesznek, otthona lesz, virágok lesznek a szobájában» s maga akkor azt mondja: «Nem hittem el, de belül, a lelkem mélyén igazat adtam magának és tudtam, hogy a mamámnak meg kell halnia . . . a papámnak is meg kell halnia» . . .

Ránézek és meghökkenek. Vilma halálsápadt, szeme kerekre-nyitva mered rám és ajka reszket.

— Nem, nem! — szinte sikolt. — Az Istenért, ne beszéljen! Én azt nem élném túl! Hallgasson!

Elhallgatok és rágyujtok egy cigarettára. Tudom, szinte látom, hogy mi megy végbe benne, egy pillanatig várom is, hogy rémületében felugorjon és elfusson innét, a tulajdon vágyai és érzései elöl... De aztán halkán, szinte összetörve megszólal:

— Pedig egyszer csakugyan meg kell halniok... És én annyiszor álmodtam már, hogy meghalt a mamám, vagy a papám s ott feküdtek a koporsóban és én rájuk borultam és sírtam s ott volt velem olyankor mindig Erik is és fogta a kezemet... Egyszer meg fognak halni...

Hallgatok. Te szegény kis madárka, hányszor kívántad már öntudatlanul, hogy bár halnának meg a szüleid, mert azt hiszed, hogy miattuk nem tudsz élni! De ha ezt most megmondanám neked, elfutnál, leborulnál az anyád lába elé és sírnál és holnap talán belevetnéd magad a Dunába a nagy vashídról és azt sem tudnád: miért...

— Hány óra? — kérdem.

— Szent Isten! — kiált fel rémulten, az óráját nézi, már félhomály van, egészen ráhajol a kis órára. Aztán felugrik, kapkodja a táskáját, kesztyűjét, nevetnem kell rajta.

— Mért nevet? — kérdi mosolyogva, de a két ránc nem tűnik el a homlokáról. Lóbálja a kalapját idegességében.

— Na, gyerünk — mondom és karját a karom alá húzom. Most megint vidám, ámbár aggódik a szülei miatt. Karomba kapaszkodik, mosolyog s felnéz rám. Elindulunk a város belseje felé.

* * *

Este éjfélig nem tudok aludni. A vacsora, melyet egy kis kocsmában ettem, rossz volt. Tapolczai Bécsbe készül reggel, most futkos a dolgai után s még nem jött haza. Fekszem az ágyon, cigarettázom, a nyitott ablakon bevilágít az utcai lámpa, utánozza a holdat. A félhomályban fehéren ködlenek a papirok az asztalon, egy pohár víz opálosan csillog és az ablak kilincsére akasztott tavaszi kabátom olyan, mint egy akasztott ember. Egyik cigarettát a másik után szívom s folyton Vilmára gondolok. Látom magam előtt gyermekes kis alakját, finom etonfrizurás fejét, puha mosolyát és kék szemét, kezemen szinte érzem a keze simaságát. Ideges vagyok, szeretném megsimogatni a haját, hosszan megsókolni a száját, szeretném, szeretném... Szeretnék szerelmes lenni! De minduntalan felülkerekedik bennem az író és kegyetlenül s kíméletlenül boncolom őt, az ártatlan kislányt, bele akarok hatolni a gondolataiba, cselekedeteibe, ámbár terhemre van. Milyen jó lenne közvetlen ösztönösséggel közeledni az emberekhez és nem kutatni minduntalan a lelkük titkait! Milyen jó lenne gyerekek lenni, mindent az érzésen át szemlélni, milyen jó lenne, ha az elmúlt húsz esztendő

nem havazta volna be fagyos tudományával a gyerek őszinte ősz-töneit . . .

Éjfél után nagy robajjal megjön Tapolczai. Már ahogy belép s felcsavarja a villanyt, ellenállhatatlan gyűlöletet érzek iránta. Miért gyűlölöm, noha nem bántott? Micsoda eltakart érzések kelnek életre bennem s löknek ellenséges irányba? Csak nem vagyok rá féltékeny, erre a savanyú, kiábrándult, érzéstelen vénemberre? A deres hajára, ráncos képére, összecsuicsörített, keserű szájára, örökké rohanó s az életét örökké «rendezni» akaró, de örökké zürzavaros egyéniségére? Hazájából kitaszított s oda örökké visszavágyó, rejtett emlékeken élőködő szűk kis szívére?

— Na, még nem alszo-o-ol? — kérdi s megáll a szoba közepén a lámpa alatt. Kedves barátom, vártalak, hogy majd velem jössz vacsorázni, de nem jöttél. Vacsoráztá-á-ál? Én rémesen éhes vagyok, nem tud kielégíteni a vendéglői koszt. Holnap megyek Bécsbe-e-e, el kell hoznom a kliséket, az is pénzbe kerül. Szerencsére kaptam ma kölcsön valakitől-ó-ól . . .

Bár elhatározom, hogy nagyon kedves és barátságos leszek hozzá csak azért is, nem tudok felelni semmit. Nézem, fejem alá hajtott karon feküdve, ahogy ott áll a lámpa alatt és hatalmas zsebeiből körtét szed elő, faragja a bicskájával s szaporán falja.

— Nem akarsz körtét? Nem? Jó, kérek . . . Baj, hogy Bécsbe kell mennem, mert megint nem tárgyalhatjuk le a dolgokat . . . Valahogy nagyon összecsaptak fölöttem e dolgo-o-ok . . . De holnap este okvetlen itthon leszek és akkor mindent megbeszélünk. No, most aludjunk, barátom. Olyan fáradt vagyok, alig alszom naponta két-három órá-á-át, ez így nem mehe-e-et! Ezt nem bírja emberi szervezet, ebbe belepusztulok.

Úgy érzem, hozzá kell vágnom valamit. Tudom, az ilyen emberek, mihelyt a párnára teszik a fejüket, úgy alusznak, mint a terméskő. Ezek állandóan futnak, rendezkednek, szerveznek, tárgyalnak, cselekszenek s mégsem csinálnak semmit. Az ilyen ember tövig lekoptatja a lábát, semmire sem ér rá, az élet mellett úgy szalad el, mint vonat a kis órházak előtt s nem lát meg belőle semmit. Az ilyen ember tele van teóriákkal, de soha nem cselekszik ösztönösen és soha nem érez semmit, a rohanás vágyán kívül. Hová rohan ez a Tapolczai? Mi a célja? Mit akar? Mit akar megfogni, elérni, hatalmába keríteni, beteljesíteni? Rendet akar, mindent «rendezni» akar . . .

— Talán azért megbeszélhetnénk már, hogy milyen viszonyban leszek én a lappal — mondom csendes gyűlölettel. — Aztán írásba foglalhatnánk . . .

— Hát ráérek? Te látod, mennyi dolgom van. Levelezés, regény, mindent magamnak kell csinálnom . . . Reggel hatkor felkelek, elutazom, hát aludni is ke-e-ell. Majd holnap, hiszen este visszajövök.

Bekattantja a kést, vetkőzik, ágyba dől. Eloltja a lámpát. Figye-

lem : dörmög magában, de már a következő pillanatban alszik is. Beszél álmában, nem értem, hogy mit. S az órák mulnak, nem tudok aludni, ágyam forró. Felkelek, odaülök az ablakpárkányra, nézem a kihalt, csendes, sötét utcát. Az ablakkal szemben ég a lámpa, lepkék keringenek körülötte. Messziről egyenletes lépéseket hallok : jön a rendőr, fantasztikusan megnő az árnya, épen olyan sötétkék, mint amilyen az egyenruhája, lapos tányérsapkáján fénylik a sárga villanyfény, hátán összeszi a kezét s játszik a gummibotjával. Peckesen lépdel, hallom, valami csendes szlovák népdalt dudolgat magában. Aztán eltűnik az utcasarkon.

Mintha várnék valakit, vagy valamit. Mintha lesném, hogy az utcasarkon felbukkan a kis Cukorbaba alakja, végigilleg az utcán s bemegegy a szomszédházba. Mintha várnám, hogy jön Vilma. Mért is nem jön? Bizonyosan nem tud aludni, rám gondol és visszacsengenek fülében a szavak, amelyeket váltottunk egymással. Bizonyosan most is látja a Dunapartot, a csillogó vizet és az aranypiros fényben lenyugvó napot. De ha ő sem tud aludni, mint ahogy én nem tudok, mért nem jön ide? Vagy mért nem megyek oda én, hát ennyi szabadsága sincsen az embernek? Hát nem mindennél több az, hogy két ember, aki eddig sok száz kilométerre élt egymástól, találkozott és közli egymással a lelkét? A legintímbebb érzéseit? Hát szabad ezt meggátolni?

Hideg van, fázom, az órák lassan mulnak, hallom a toronyóra ütéseit, amint elkonganak az éjtszakában, lehullanak, mint óriási érett gyümölcsök. Mély csend van és olyan egyedül vagyok. Csak már virradna. Vajjon holnap mit fog mesélni magáról Vilma? Holnap? Hiszen holnap vasárnap lesz és ő nem is jöhet el, munkaszünet van . . .

Bosszúsan, idegesen visszafekszem az ágyba és fáradtan elalszom. Lassan ringatnak a Duna hullámai, ködszerűen omlanak, ringanak körülöttem, a hajógépek egyenletesen dobognak, majd úgy érzem, a szívem halk, ritmikus dobogását vélem a hajógép hangjának. Ágyam hol felemelkedik, hol oldalra dől, milyen csodálatos ringás ez, olyan, mint mikor csónakkal valamely nagy hajó hullámverésébe megy az ember s hol magasra felemelkedik, hol alásziklik . . . S a hajó korlátja mellett ott ül Vilma és mosolyog, vállat von s azt mondja : «Nem törődöm többet a szüleimmel, most magával megyek, veled, és előttem az élet!»

Reggel van, mire magamhoz térek s az ablakon ferdén besüt a nap. Tapolczainak se híre, se hamva, eltűnt, valahol Bécs felé robob már . . .

* * *

Az egész városon előmlik a vasárnap ünnepi hangulata. Hosszú sorban ájtatos apácák vonulnak az ablak alatt. Kezüik összetéve a mellükön, fehér vászonkendőik villognak a fekete posztóruhán. Lányok sietnek délcegen templomba, imakönyvüket szorongatják és szaporán fecsegnek. Az ablak elé ülök és francia, meg német folyóiratokat böngészek, még jó, hogy találtam néhányat Tapolczai szűkös könyvtárában.

Most át fogom olvasni a délelőttöt, aztán elmegyek ebédelni, de délután? Mit csináljak délután? Nem ismerek senkit Vilmán kívül és dolgom sincsen sehol.

A délelőtt valahogy elmúlik. Beülök a vendéglőbe, rettenetesen rossz sört iszom, hallgatom az emberek háromnyelvű beszélgetéseit, valahogy elhúzom az időt. Fogadásokat kötök önmagammal: fogadjunk, hogy Vilma délután egész egyszerűen eljön hozzád? Nem, nem jön, ennyire még nem lázadt fel. Igazad van, szeretne eljönni, hiányzol neki, most az egész életét kiöntené előtted, elfojtott, elnyomorított életét, de nem mer. Nem, nincs igazad. Fogadjunk, hogy mégis eljön. Szégyelné a gyávaságát. Tudja, hogy várod...

Hazasietek. Odaülök az ablakhoz, megpróbálok olvasni, de nem sikerül. Várok, várok. Most fog megszólalni a csengő az ajtó felett. Nem szól. Most jön valaki az utcán, apró cipői kopognak, előbb talán idejön az ablakhoz s megnézi, itthon vagyok-e. Vilma jön... Vilma, Vilmácska, Vilmuska, kisgyerek, ártatlan kislány... Nem ő az...

Már rettenetesen ideges vagyok. Megpróbálok fütyörészni, az A-dur szonátát fütyülöm, ha jön, meg fogja hallani s örül majd. Nem jön. Olvasok, de roppant unalmas a cikk, a német jóvátételi szállításokról szól, de akármilyen fontos ez nekem, mégsem kell. Vilma kell. Hát nem tudja, hogy várom s olyan egyedül vagyok s annyira távol mindentől és mindenkitől, mint valaha, húszesztendővel ezelőtt?!

Négy óra.

Fél öt.

Ha ötkor sem jön, elmegyek hozzá én. Mit bánom, akármit gondol, akárhogy fogad a beteg maga, meg a talajtvesztett papa. Csak megvárom, hogy öt óra legyen, hátha addig eljön, bizonyosan nem ér rá.

Öt óra. No, most már szedem a kalapomat, botomat, ha jön is, útközben találkozom vele. Gyalog fogok menni, ő is gyalog jár, takarékoságból. Bezárom az ajtót s elindulok.

Persze nem találkozom vele sehol. Odaérek a kétemeletes csinos ház elé, nézem a kapualjban a lakók névsorát. Második emelet. Habozva állok az ajtó előtt. Csengessek? Hátha nincs is itthon? Hátha azóta már megbánt mindent, megrémült és mégis beletörődik abba az érzelmi rabságba, amelyben gyermekkorra óta él s amelyben csak az unokaöccse jelent néha friss levegőt? Meg szokott az történni azokkal, akik túlságosan elnyomott ösztönéletet élnek, hogy a felszabadulás extázisában már-már elmennek a végső pontig, de azután megrémülnek a saját szabadságuktól és visszatérnek végkép a megszokott rabságba. Mert én a szabadságot, az önállóságot, a független felelősséget jelentem a számára.

Már szinte visszafordulok az ajtóból, de valaki megy fel a lépcsőn, egy álmos, kövér nő és elszégyenlem magam. Még utóbb tolvajnak néz, akit megzavart a munkájában. Becsöngetek.

Bámulatos hamar nyílik az ajtó. Maga Vilma nyit ajtót. Meg-

hökkenve néz rám, mintha nem akarna hinni a szemének. Mintha kísértetet látna.

— Mi az, miért lepődik meg annyira? Talán azt akarja mondani, hogy menjek el, de nem meri? — kérdezem nevetve s érzem, hogy csakugyan van valami Vilma tekintetében ebből a kívánságból.

— Jaj nem, nem, dehogy! — s kissé erőltetve nevet. — Hiszen vártam...

— Tudom, hogy várt. Én is vártam. Miért nem jött?

— Tudja, hogy vártam? Honnét tudja? S látja, igaza van, egész nap magára gondoltam és beszéltem is magáról a mamámnak, már bosszankodott is ezért... S arra gondoltam, hogy elmegyek magához, hiszen mondhattam volna, hogy Tapolczai úr berendelt vasárnapra, de aztán... Mégsem mertem...

Fogjuk egymás kezét s mosolyogva nézünk egymásra. Az előszoba homályos, csak az ajtó üvegén szűrődik be világosság. Egy székreny áll az előszobában, meg egy fogas. És a lakásban olyan csend van, mintha nem lenne otthon senki.

— Egyedül van? — kérdem s akaratlanul is megremeg a hangom.

— Nem, nem vagyok — mondja sebesen és zavartan. Mintha egy pillanatra felém akarna hajolni, de aztán zavartan elveszi a kezét s előre megy. — Jöjjön be, mutatkozzon be a szüleimnek. Nagyon fognak örülni. Jöjjön.

Tágas fogadószobába lépünk. Kopott szőnyeg borítja a padlót, látszik rajta, hogy jóminőségű, de már igen-igen régi. A fal mellett ugyancsak ódon diófa könyvszékreny áll, hosszú üvegajtóval s kívül is polcokkal, amelyeken az obligát német lexikon díszleg. Amodább pamlag, himezett dívánvankosokkal, fölötte rossz olajnyomat, amely svájci tájat ábrázol, de már szinte a felismerhetetlenségig fakó és barna, a tó inkább látszik festékestálnak, mint víztükörnek. Faragott íróasztal az ablak mellett, magas polcain valami régi német író összes munkái zöld kötésben. S egy hintaszék. Imitt-amott kis támlanélküli székek, amelyeket «puff»-nak szoktak nevezni német szón felnőtt nyárspolgárok. Megsárgult csipkefüggönyök lógnak az ablakokon. Látszik, hogy ez a szoba valamikor ebédlő volt, de a bútorokat eladták s a megmaradtakból fogadószobát alakítottak. A másik szobába vezető ajtó be van téve, odabentről halk, izgatott és gyors suttogás hallatszik bécsi dialektusban.

Állok a szoba közepén s zavartan nézem a sürgő-forgó lányt. Vilma nagy izgalommal tologatja a puffokat, látszik, hogy kényelmes helyet akar keresni nekem. Pirospettyes háziruha van rajta és fehér kötény, rendkívül kedves benne, sőt ingerlő így háziasan, szobában, sokkal kívánatosabb és egyénibb, mint az utcán, ahol a nagy térségben, magas házak között, vakító fényben és erős színek mezőiben elvész. Most úgy érzem, hogy amikor tegnap este sétáltam vele, egy kissé szánalomraméltónak s gyengének éreztem, itt azonban teljesen kibontakozik házias, meleg, intím egyénisége, mintha ezt a kopott, szegényes és

tompavilágítású környezetet egy művész hozzákomponálta volna az alakjához.

— Talán ideülne a díványra, vagy a hintaszékbe inkább? Ahol kényelmesebb. Rögtön szólok a szüleimnek, nagyon fognak örülni... Igazán kedves, hogy eljött. Nálunk minden olyan szegényes, de ne törődjön vele. Ne nézze a képeket, magának bizonyosan szebb képei vannak, ezek olyan régiek, már színük sincsen. Az ott a mamám volt tizenhétéves korában, azt nézi?

Kis bekeretezett fotográfia lóg a falon, csakugyan azt néztem. Óriási sonkaijakban, nyakigérő szoros blúzban díszelgő hölgyet ábrázol, darázsderekán feszül a ruha, olyan, mintha vonalzóval rajzolták volna. Csak a képe kerek, a homloka, szeme, szája, mintha hasonlítana Vilmához. Aztán az egyik párnára nézek, nagy gonddal hímezett német mondás van rajta: «*A Ruah will i habn!*» Ez bizonyára a humort képviseli a családban...

Nem tudok szólni semmit, idegesítenek az ismeretlenek a másik szobában. Pillanatra sem szűnik a gyors, izgatott fecsegés, mintha kalitkában fecsegőhangú madarakat tartogatnának. A sárgarigónak van néha ilyen fecsegő, csevetelő hangja, amikor elhagyja a füttyöt. De meg idegen helyen az ember csak ül rosszkedvűen, kényszeredetten s ha kipréseli is az agyvelejét, mégsem jut eszébe egyetlen értelmes mondat.

Vilma is érzi ezt, mert, hogy palástolja, besurran a másik szobába, ott beszél valamit ő is bécsi dialektusban, majd hirtelen kijön újra s mosolyog: Mindjárt jönnek, csak rendbehozzák magukat. Aztán leül a puffra s néz rám, én is rá s mosolygunk mind a ketten s tudom, egyetlen gondolunk: milyen jó lenne, ha csak kettesben lehetnénk.

Végre elhal odabent a szóbeszéd s nyílik az ajtó. Lassú, méltóság-teljes, szigorú hölgy lép ki tetőtől-talpig fekete selyemben, nyakán csontláncon fekete lornyon függ, ősz haja magas toronyban a fejére van halmozva. Megáll, szúrón rámnéz, álla kemény, orra makacs és erős, erősebb, mint a fotografián. Alakja első pillanatra úgy hat, mintha nagyon magas és nagyon csontos, szinte férfias lenne, pedig kicsinytermetű és sovány. Felugrom, udvariasan meghajlok s bemutatkozom. Biccent, kiszámított nyájassággal csókra nyújtja felém a kezét s nagyon megörökönyödik, amikor én nem csókolok kezét, hanem az új szokás szerint csak megfogom s megrázom, mintha férfit üdvözlőnék.

— Tudja, mamám, ő az a kitűnő író, akinek a cikkét tegnap én gépeltem és akiről beszéltem is magának — mondja szokatlanul gyorsan Vilma, németül, dialektusban.

Alig esünk át az üdvözlésen, belép Vilma apja is. Fekete ruhában, de kitaposott cügoscipőben, ami első pillantásra is komikusan szánalmasá teszi. Szinte alig tudom levenni a szememet ezekről a hatalmas, vastagtalpú, szánalmas cügoscipőkről. S szeretném megsimogatni az alacsony, zömök úriember kopasz fejét. Szíves mosollyal közeledik felém, előrenyújtja a kezét s mosolyog. Gyermeki, tiszta, de ijesztően szomorú

a mosolya. Örvendek, örvendek, mondja németül, tessék helyet foglalni, érezze jól magát minálunk... Dohányzik? Nekem csak olyan közönséges dohányom van, mióta... Elhallgat s kínos csend támad, zavartan nézünk egymásra, mindnyájan egyet gondolunk; a politikai változás ránknehezedik... Szinte látom, hogy az öreg úr most egyszerre belezuhant a düh, gyűlölet, bosszúvágy ragadós pocsolyájába, amely betölti egész valóját, befoly a szemén, eltömi a száját, nem tud beszélni, lélekezni is csak alig s amellet fél, hogy én elítélem őt ezért. Pedig megértem, hogy akinek az életét gyökerestül facsarta ki a vihar s beledöntötte ebbe a mocsárba, nem is érezhet másként.

— Nur lass es — mondja szigorúan s óvatosan az öregasszony s letelepedvén mellém a pamlagra, lornyonja láncával játszik. Bárhogy titkolja érzelmeit, a szeme szúrón s ellenségesen tűz rám, mintha én okoztam volna minden tragédiát Európában.

— Was, was, Mucikám? — motyog az öreg úr.

A hölgy csak legyint. Mérhetetlen lemondás és lenézés van ebben a legyintésben, felfedezem rögtön, hogy az asszony szájalomra méltó, tehetetlen figurának tartja az urát és egész életét elrontott s helyrehozhatatlan, toldozott-foldozott takarónak érzi, amit nem tud lerázni magáról s ami immár szinte megfullasztja. Az öreg úr üresen, gyermekien mosolyog, de a szeme elborul. Nagyon bűnösnek érezheti magát a feleségével szemben. Minden rezdülése, gesztusa, arckifejezése a könyörgő rabszolgára emlékeztet.

Stereotip kérdések következnek az öreg hölgy részéről. Olyanok, amilyeneket udvariassági látogatások alkalmával szoktak feltenni jól-nevelt úriemberek. Hogy honnét jövök, meddig maradok, ismerek-e valakit a városban s mikor én hasonló kimért feleleteket adok hasonló udvariasan és érzésmentesen, Vilma próbálja meg egy kissé felhigítani és kedvessé tenni a beszélgetést. Nagy lelkesedéssel beszél a cikkemről, az udvariasságomról és szívességemről, arról, hogy milyen nehezen tudtam beletörődni abba, hogy neki diktáljak. Az asszony sokáig nézi, kutató szeme a lány veséig hatol s erre Vilma zavarba jön, elpirul, mosolyog s felém fordulva, hogy anyja pillantását elkerülje, megkérdi, dolgozom-e valamin mostanában.

Figyelem őket. A levegő feszült, hideg és nehéz. De sikerült kívül helyezkednem s most már a megfigyelő biztos pozíciójában ülve egészen jól érzem magam. Rejtett gesztusokat, hanglejtéseket, pillantásokat próbálok közös szádra fűzni s összeállítani belőlük három ember életét. Az öreg úr cigarettát csavar valami rossz fekete dohányból, rágyújt s pőfékel. Közben állandóan mosolyog, mint azok az emberek, akik rosszul hallanak s amit hallanak is, rosszul értik meg.

A beszélgetés dőcög.

Mondok valamit magamról. Végre elérkezünk a kényes ponthoz: milyenek az árak Magyarországon. Ezt az öreg úr azonnal meghallja, felémfordul s egyre növekvő izgalommal hallgatja tárgyilagos, de óvatos

szavaimat. Nem akarom felkelteni a fájdalmaikat! De ez a szándékom nem sikerül. Mert Vilma apja egyre jobban elvörösödik, kezében félelmesen reszket a cigaretta, erőszakkal nyeli vissza magába a szavakat s a gyűlöletet. Végre kitör:

— Engem itten tönkretettek. Egész életemben becsületesen dolgoztam és kivették a számból a falatot. Ki gondolta volna, hogy ennyire megváltozzék minden? S olyan egyszerre? Én megmaradtam tisztességes magyarnak, mindezt németül mondja, én nem adtam fel az elveimet, én hű maradtam a hazámhoz és az lett a jutalmam . . . hogy a családommal nyomorgok . . . Mert én nem tettem úgy, mint néhány ügyvéd, meg bíró, én nem maradtam meg a jó, zsírós pozíciómban!

— De uram — próbálom csillapítani — hiszen az ügyvéd itt is épen úgy a védencét védi, mint akárhol. És a bíró itt is épen úgy ítél tolvajok, gyilkosok és sikkasztók felett. Ez nem jelenti a magyarság feladását. . .

Most úgy néz rám, mint a gyilkosra. Nem hederít a feleségére, aki az állatszélidítő pillantásaival próbálja megfékezni. Teljesen előnti a harag és hebegve beszél, kezével nagyokat kanyarít a levegőbe:

— Nem jelenti? De igenis jelenti! Ezt az államot negligálni kell, szabotálni kell, egy ujjal sem szabad benne dolgozni, senkinek, érti, senkinek! Még a kőművesnek sem szabad dolgoznia, a levélhordónak is meg kellett volna tagadni a levelek széthordását! Semmit ennek az államnak, semmit! De ők miért nem tudnak úgy, mint én éhezni, fájni, mért fogadják el a kenyeret idegen kézből? Mert mindenki becsületesen áruló, gazember és én egyedül maradtam a tisztességgemmel, uram! Egyedül! Most gondolkozhatom rajta, hogy miért voltam én tisztességes!

Mit szóljak erre vajjon? Igaza van és nincs is igaza. Most mindenkit vádol s mindenkit maga mellett szeretne látni a nyomorúság iszapjában. Igazolni akarja magát. A tehetetlenségét, venségét, életképtelenségét. S mindezt, jól látom, főként a felesége előtt.

— Te csak hallgass — mondja mérhetetlen keserűséggel a hölgy és arca eltorzul, utálat s megvetés ül ki rá. — Te egész életedben a készhez ültél s mikor magadnak kellett volna megteremtened valamit, csak topogtál és kelleetlenkedtél. Mit szídsz te másokat? Azok megkeresik a kenyerüket s nem ábrándoznak azon, hogy jön egyszer egy hadsereg és visszacsinál mindent, ahogy régen volt. Csak te hallgass.

Vilma rémülten nézeget hol az anyjára, hol az apjára, hol rám. Mint a madár, várja a csapda csattanását, hogy összecsapjon felette.

— Talán megkínálnánk a vendéget valamivel? — kérdi félénken, halkan.

Ijedten szabadkozom. Hogy nem vagyok éhes, nem szoktam uzsonnázni, az egészségem sem valami jó . . .

— Maga csak ne panaszkodjék — szól rám rendreutasítón s vádlón az öreg hölgy. — Maga még fiatal . . .

De Vilma nem hallgat rám, kiszalad a szobából. Bizonyosan boldog, mert megkínálhat valamivel, de még boldogabb, hogy kimehet.

Amíg odakint van, a hangulat türhetetlenné válik, nem merek szólni, minduntalan a két beteg ember kitörésétől rettegek. Az asszony sóhajtgat, az öreg úr megint kínál a dohányával s mosolyog, mint a gyermek. Megkönnyebbülök, amikor Vilma kis vajaskenyerekkel és zöldpaprikával tér vissza.

Arról beszélek, hogy ez a város mennyire emlékeztet a diák koromra, beszélek az emlékeimről, egy családról, ahol épen így uzsonnázgattam vajaskenyeret és zöldpaprikát s ahol épen ilyen kedves kislány-barátom volt. Így valahogy átvergődünk az evésen. Még maradok néhány percig, azután búcsúzom. A hölgy megint csókra nyújtja a kezét s én megint megrázom, az öreg úr ki akar kísélni az utcáig, de ennek sikerült elejét vennem. Így csak Vilma kísér ki s ennek nagyon örülök.

Az előszobában megállunk egy kicsit. Fogom a kezét és szomorúan nézek rá. Különös szomorúság ez rajtam, Isten tudja, miért s hogyan telepedett rám. De Vilma, úgylátszik, jobban megérti, mint én magam, mert suttogva így szól:

— Miért jött el?!

— Jó, hogy eljöttem — válaszolom — most egészben megismertem magát és az életét...

Kis szünet. Vilma a cipője orrát nézi.

— Vilma — mondom hirtelen s szinte akaratlanul — maga itt elpusztul. Beteg élet ez. Hagyja itt őket!

Sáppadtan néz rám, látom, hogy eltaláltam a titkos, régi vágyát, amitől ő maga is fél. Lassan ingatja a fejét s mintegy önmagának suttogja: Nem lehet... nem lehet...

— Mindent lehet — folytatom haragosan. — Az ember életösztone életet követel és nem pusztulást. Szabadságot és nem lemondást. Ha azonnal el nem tud szakadni a szüleitől, testébe, lelkébe, csontja velejébe szívódik ez a rettenetes rothadás, ez a megfertőzött élet. Akkor, ha bármint akarna is, nem tudna többet megmenekülni. Egészség, szabadság, öröm, munka, optimizmus, ez az, amit az ember ösztöne meg akar és meg is tud valósítani. Ne tegye tönkre magát!

— Sokat töprengtem ezen és magának igaza van... — feleli szomorúan s cipőjével láthatatlan ábrákat rajzol a parkettre. — De sajnálom őket... Már egyszer elhatároztam, hogy átmegyek Magyarországra és megpróbálok élni a magam erejéből s a magam felelősségére, keresek állást, bérelek hónaposszobát... De a szüleim...

— Hát nem lehet sehogy? Nem lehet ezen változtatni?

— Vilma! Vilma! — halljuk belülről az öregasszony kiáltását.

— Ja, ich komm sofort! — kiált vissza Vilma és suttogva hozzát teszi: — Látja, már hív... Mindig hív... Isten vele. — S megint megfogja, megszorítja a kezemet.

— Én nem eresztetem el. Így nem lehet — mondom keményen — jöjjön, ne hagyjuk félbe a beszélgetést, én még együtt akarok maradni magával. Jön?

— Gondolkodik. Aztán vállat von s mosolyogva rámnéz : Jó.

— Lemegyünk a lépcsőn, ki az utcára. Egy darabig hallgatunk.

— Látja — mondom — most nem hajtott az anyja hívására, most szépen kilépett az ajtón, elindult velem. Hát nem lehet így? Hiszen az ember szabadnak született, mint minden lény a világon, hát miért nem mehet el maga, miért nem élheti a maga életét? Miért a szülei elavult, megkorhadt életét éli maga? ! Úgy kell tennie, mint ahogy most : *ki kell lépni az ajtón s el kell indulni egyedül.*

— Ki kell lépni és elindulni . . .

— Nézze, én holnap elutazom — mondom egyre hevesebben. — Nekem Tapolcaiból elég ennyi. Én őbenne nem bízom és nem is erőltetem tovább a dolgot. Ha ma este visszajön Bécsből, megmondom ezt neki. Nem segítem ezt a zavaros, dilettáns, céltalan embert. Vilma, jöjjön velem. Együtt utazunk hajón Pestre . . .

— Az nagyon jó lenne . . . És van is nekem Pesten egy rokonom, az első hetekben annál lehetnék — mondja lelkesen, kipirul, rámnéz és egész testében szinte vibrál az izgalom. — Maga holnap utazik és én elkísérem. Milyen szép lenne, életemben az első igazán szép dolog ! De...

— Semmi de. Vagy, vagy. Tökélje el magát és menjünk.

— Össze is kell pakkolnom . . .

— Csak a legszükségesebb holmit hozza. A többi majd elküldik.

— És a szüleim . . . hiszen csak két hétre van pénzük !

— Hát így nem lehet. Ha maga az ő fejükkal gondolkozik, az ő szemükkel lát, az ő szívükkel érez, akkor maga halott ! Hát csak nem hagynak éhenhalni két öregembert ekkora városban? S maga Pestről segítheti őket, ha sikerül a terve !

— Igaz . . . Van itt rokonunk, de azok nem törődnek velünk . . . Erik szülei . . .

— S mit gondol, ha maga nem adja nekik a vérét, mint valami pelikán, hát ők azonnal meghalnak? Hát lehet ennyire egy gyenge gyermekre építeni két öregember életét? Lehet ennyire önző egy anya vagy apa, elzárhatja a gyermekét teljesen az élettől? Hiszen a fecske is szabadjára engedi a fiát, ha megnőtt a szárnya, hagyja, hogy repüljön !

— Igaz, igaz, a fecske is ! Csak én nem, én nem !

— Nos? Jön? Nekem van jegyem, magának váltok. Van útlevele?

— Még akkor váltottam, amikor egyszer meglátogattam a pesti rokonokat.

— Vízumot én holnap reggel szerzek. És jön.

— Megyek — mondja keményen, csupa izgalomban — magával elmegyek . . .

Már az utcasarkon vagyunk, de nem megy vissza. Megáll, tétovázik, aztán felveti a fejét s elindul. — Nem megyek még vissza — mondja — elkísérem magát, én most magában bízom, mert érzem, hogy igaza van. Mondja, maga is így tett?

Elmesélek néhány epizódot az életemből. Hogy én is így hagytam

oda mindent, így álltam a magam lábára, a magam felelősségére s így élek úgyszólván gyerekkorom óta. S hogy erre büszke vagyok s ez az én erőm és biztonságom. Pirulva hallgat, úgyszólván rátapad szemével a szememre, nagy elhatározások születnek benne, egész lelke fel van dülva, leszakadtak benne a gátak s most zuhog, ömlik és árad benne a feltartatatlan életakarát.

— Ez a szabadság, így kell cselekednie a szabad embernek — fejezem be a beszélgetést s akkor vesszük észre, hogy otthon vagyok. Előveszem az ajtókulcsot s ránézek.

— Most hazamegy?

— Igen . . . nem, nem megyek. Itt maradok magánál egy kicsit, ha nem akar dolgozni . . . Vagy ha akar, diktáljon nekem.

— Nem — mondom — várja a mamája. Meg van rémülve. Félti magát, meg akarja tartani . . .

— Majd hazamegyek később — feleli pirosan s nem állja a tekintetemet. Belép az ajtón. Leül az írógép elé, gondolkodik, homlokán megint összefutnak a kis redők. Odamegyek hozzá, megsimogatom a fejét, kisleányos, etonfrizurás fejét. Ő hagyja. Felnéz reám s halálosan komoly az arca, de komolyságában boldog és sugárzó.

— Maga két nap alatt felfordította az egész életemet. Maga mindent megváltoztatott bennem. Én biztos voltam benne, hogy az életem már meg nem változhat s most egészen más vagyok, mint aki ezelőtt két nappal voltam . . . Hogy lehet így megváltozni?

— Csodálkozik rajta? Mindaz, amit most úgy csodál, megvolt magában már előbb is, régóta elgondolta maga mindezt, de nem tudott róla. Gyakran megjelentek álmában ezek az érzések, vágyak, de elburkolta maga elől. Félt tőlük. S most aztán megmutatkozott a maga igazi, való énje és csodálkozik.

Olyan tisztán látom ezt a leányt, mint egy térképet. Látom a lelke útvesztőit, titkos szakadékait, el-elbujó folyamait, minden zegét-zugát. S tudom, most várja, kívánja s akarja, hogy két kezem közé fogjam az arcát s szájoncsókoljam, retteg és követelőzik . . . De nem teszem. Nem szabad, nem lehet. Ne kösse hozzám a szabadságát, ne legyek én most az, aki a csapdát összecsapom felette, tanuljon meg repülni, tudjon szabad lenni . . . Pedig olyan tiszta, sugárzó a homloka, olyan ártatlan kék s mély a szeme, olyan puha és kedves az arca, gyermekes a szája, úgy pirul és izzik . . . Nem lehet.

— Most menjen — mondom komolyan — holnap találkozunk a hajóállomáson.

— Igen. Majd Erik megszerzi a vízumot — feleli, még egyszer hosszan keztfog és lassan, vontatottan elindul az ajtó felé.

* * *

Tapolczai nem jön. Az esti hajónak meg kellett már érkeznie s ő nincs itt. A vonattal sem érkezik. Leszáll az este, nem megyek vacso-

rázni, ülök és gondolkozom. Vilmára gondolok, az egész történetre, mely itt két nap alatt lepergett, a szüleire, az egész városra. Besötétedik, egyik cigarettát a másik után szívom el, majd lámpát gyújtok és elrendezem a kofferemet. Holnap utazom . . . Vilmával. Semmi megdöbbenést, csodálkozást nem érzek. Ennek így kell lennie. Sőt büszke vagyok, hogy felszabadítottam egy emberi lelket! Most mit csinál Vilma? Titokban készül az útra, rám gondol, szerelmes, de ezt nem tudja, ne is tudja meg, csak akkor, amikor már elmúlt . . . Lesüti a szemét az anyja előtt, kínosan néz az apjára. Talán elsúgja Eriknek, hogy mire készül, az örökké vándorló, hegyet járó fiú lelkesen hallgatja. Helyesel neki. Szerencsét kíván . . .

Összeszámolom a pénzemet. Van hajójegyem, elég lesz hazáig. Tapolczainak pedig levelet írok. Papírt teszek az írógéphez, kopogom a betűket lassacskán: *«Kedves Barátom, én léged képtelennel tartalak arra, hogy valamilyen feladatot megoldj, mert te zavaros, tisztulatlan és céltalan ember vagy. Ne haragudj ezért rám, én szívesebben csinálom a dolgomat egyedül, mint olyanokkal, akik nincsenek tisztában a terveikkel, céljaikkal. Minthogy nem jöttél haza, — te sohasem tudod, mit mikor és hogyan akarsz csinálni — így köszönöm meg a vendéglátást és búcsúzom el tőled».* Mikor megvagyok, borítékba teszem a levelet, megcímezem s a lámpa alá állítom. Aztán az ablakhoz ülök és hajnalig nézem a néma utcát, a sétáló rendőrt és a magányosan álldogáló és a semmibe belevilágító lámpát. . .

* * *

Másnap sietek a hajóállomásra. Az indulásig még van félóra. Vilmának már itt kellene lennie, de késik. Talán nem jön? Megtorpant? Nem meri végigcsinálni a tervét? Nem, nem vagyok ilyen rossz emberismerő, Vilma jönni fog, ő már nem térhet vissza! Már jön is, ott csillog a világoskék ruha és a piros kalap. De tévedek, mégsem ő az. Mennyi világoskék ruha és piros kalap van a városokban! Addig elintézttem az útlelvizsgálatot és lepecsételtem a jegyemet. Tülekszem a tolongásban, bukdácsolok az útbaállított csomagokban, megcsodálok egy hórihorgas osztrák nőt, akinek bajusza van s egy alacsony kövéret, aki felpiperázta magát rettentő sok szalaggal, kalapja fantasztikus alkotás — száz évig hevert valahol — arca képtelenül ki van festve és a haja a vállát veri, arca ellenben olyan, mint egy hadvezéré. Nevetgélek magamban. Mindenki magán viseli a láncait, csak nem látja. Még páváskodik is vele.

Most már rendben van a jegy, az útlevél, Vilma nincs még itt. Keresem mindenütt, nézem a partot. Egyszer csak valaki a vállamra teszi a kezét. Megfordulok: Vilma.

De persze hogy nem láthattam meg messziről. Vadonatúj gyászruha van rajta, fátyolos kis kalap a fején, melyet apró fekete gyöngyök díszítenek és a szeme vörös és kisírt. Azt hiszem, rosszul látok.

— Vilma, maga az? Mi történt?!

— Jöjjön, álljunk oda a sarokba — mondja szomorúan és elindul. A sarokban sem szól még sokáig, csak néz rám, szeme könnyes, arca meghúzódott és sápadt.

— Mi történt? Mondja már, drága Vilma? Mi baj?

Végre megszólal. Szája remeg és vonaglik, fogával a kesztyűjét tépi.

— Eriket... az unokaöcsémet, akit úgy szerettem... tegnap elgázolta a vonat...

S kibuggyan a könnye.

— Lehetetlen! — mondom ostobán a megdöbbenéstől. — Hogy történt? Beszéljen!

— Nagyon nehéz elmondani... Mikor maga nálunk volt, tudja, délután, de épen akkor, ő a barátaival kiment az erdő felé... és rettenetes... jaj, rettenetes...

Válla megrándul, maga elé néz, de elfojtja a sírást.

— Jöjjön, menjünk a hajóhíd felé, ott nincsenek ennyien — mondom és megfogom a karját. Elindulunk, odakint egy hatalmas diófa alá ülünk a padra és nézzük a csillogó vizet.

— Hát jött a gyorsvonat... Csak egy hete jár arra, most épült a pálya nemrég... Ő meg átugrott a sorompón és a barátai kiabáltak, hogy jön a vonat, jön a vonat... De ő csak állt és nevetett, állt a sínek között és nevetett... S látta a vonatot, szembenézett vele. Ordította rá, be akartak ugrani hozzá, hogy elrántásák... de akkor odaért a vonat és elkapta... elkapta Eriket és a teste...

Most rettenetes, irtózkodó zokogás rázza meg. Zsebkendőjébe teszi az arcát, válla vonaglik, egész teste összegörnyed. Én ülök és hallgatok. Mit szólhatnék, mit lehet ilyenkor szólni? Mit mondhat ilyenkor az ember egy gyászruhás leánynak, aki úgyszólván a testvérét veszette el?

Hirtelen felvillan bennem egy kérdés:

— Mikor beszélt vele utoljára?

— Tegnap... tegnap ebéd után. Eljött és hívott kirándulni, de a mamám nem engedett el... meg aztán, hiszen tudja, én vártam is magát, vagy el akartam menni magához, hiszen tudja! És még magáról beszéltem neki, mondtam, hogy szeretnék magával együtt lenni... És elmondtam neki, hogy maga milyen jó és kedves és hogy miket beszélgettünk délután, mikor maga diktált nekem... S akkor ő elment. De hát hogy lehet ez, hogy valaki lássa a vonatot és hallja, hogy kiabálnak neki és csak áll, csak áll a sínek között és nem tud elmozdulni onnét s csak nevet!... Hogy egészen megbénuljon ottan és hagyja, hogy a vonat rárohanjon... Rettenetes, érthetetlen!

Kissé erőt vesz magán, megtörli a szemét, bámul a vízre. Nézegeti a készülő utasokat, a hajóslegényeket, akik előszedik a vastag drótköteleket, de mindebből nem lát semmit. Egyre a rettenetes kép forog előtte: a hegyeselejű mozdony rárohan Erikre, a vidám, okos és kedves fiúra, az egyetlen emberre, aki őt megérti és akit ő szeret, a kerek

összecsavarják ruganyos és fiatal testét s hurcolják a talpfákon, vére pirosra festi a töltést és a küllőket . . .

— Csak állt, állt a sínek között és nem tudott elmozdulni. Látták, hogy nevet, de nem úgy nevetett, mint máskor, mert ő el akart ugrani, csak nem bír . . .

Sokáig hallgatunk. Bennem is összefacsarodik valami, bár hidegen próbálom magyarázni a tragédiát. Eszembe jut, hogy egyszer engem is majd elgázolt egy autó a parlament előtt, mert csak nevettem és álltam az úttesten s közben érthetetlen borzalom és kéj bizsergett végig rajtam. Ha egy barátom el nem ránt, baj történt volna. Utána magam sem értettem a dolgot.

— Jön a hajó — mondja csendesen Vilma és karomra teszi a kezét. — Maga most elmegy. Engem talán nem is lát többet, talán eszébe sem jutok. Nem baj, az én életemnek úgyis vége, nem lehet változtatni rajta. Engem mindig furdalni fog a vád, hogy segíthettem volna Eriken, ha vele megyek kirándulásra és nem maradok otthon. Hogy miattam halt meg . . . Mit ér most már minden? Ezzel a hajóval kellett volna nekem is elutaznom — folytatja kis szünet multán s elnézi, hogy a hajó hogy siklik a part felé, ferdén, küszködve a víz sodrával, két vastag kéménye ontja a füstöt és fedélzetén tolonganak az emberek. — Ezzel a hajóval mehettem volna. De látja, ilyen az én sorsom.

Könnyesen mosolyog, ajka két csücske lebiggyed, vállat von s szemét elfutja a könny.

Nem tudok szólni. A csapda összecsapódott a madár felett, most már hiába minden, soha nem fog többé repülni, megadja magát, meggyűlöli a szépséget, az égboltozatot, a fákat és a hegyeket, rettegve gondol majd arra, hogy egyszer kívánta a csókot és el akart kísérni egy embert a hajón. Ezen nem lehet többé változtatni.

A hajót kikötötték. Rendőr áll a hídhöz, az emberek búcsúzkodnak, zivajognak. A napfény vakítóan csillog a hullámokon és a Dunára néző egyetemi épület aranybetűin. Szorgalmasan csikorog egy daru és emeli, ejti a csomagokat, ládákat a hajóba. Karja értelmesen forog. Be kell szállni.

— Isten vele, Vilma — mondom s megfogom a kezét. — Azért ne felejtse el . . .

— Isten vele — mondja halkan, megszorítja a kezemet, rámnéz, szemét előnti a könny, aztán, még mielőtt megakadályozhatnám, hirtelen lehajlik és megcsókolja a kezemet. Elfut, felszalad a part lépcsőin és hátra sem nézve megy, megy a város felé. Fekete alakja hamar eltűnik az emberek között.

* * *

Nézem, ahogy az Ősi Város házai elmerülnek a távolban, már csak a gyárkémények látszanak füstszalagjaikkal, mint integető fekete zseb-kendők, lobognak a csendes szélben. Elvész a távolban a vashíd is, már

csak halvány ködök látszanak a városból, mint távoli, elvesző délibáb-foszlányok. A hajó reng és dohog, hatalmas hullámbarázdát hasít a kék vízből s a hullámokon szabad sirályok ringatóznak. Elémúsznak az erdők, az áradásos öblök, gémekek szállanak a partok felett, csend van köröskörül, víz és égboltozat és erdő.

A kihalt vidék olyan, mintha valami afrikai hatalmas folyamon úsznánk s az sem lepne meg, ha a parton zsiráfok loholnának hosszú sorban, vagy egy viziló hemperegne a sás között.

De ez is illúzió és délibáb. Mint a gyermekkor és talán a szabadság is, vagy mint az a város, amelyből nem látszik már semmi, annyira elmerült a vízbe, égboltozatba és ködbe.

Kodolányi János.

SZŐLŐHEGY DÉLBEN.

*...Tán alusznak, vagy nem hallják,
Vagy talán nem is akarják...*

*Dél sóhajtott a hegy felett
És csöndes hangon zengett
Sok ócska bánatol.
Napfény csillant a kazalon
S lent álmodott a Balaton,
Mint kékszemű leány.*

*É dongott a déli jó varázs,
Mint megkésett bolond darázs,
Vagy rejtett kórusok,
S a völgyben aztán valahol
Vén vicinális zakatol,
Alighogy hallani.*

*A fák tövében édeset
Álmodtak barna béresek
Nyílt szájjal, boldogan...
És áldott törpe szilvafák
Az őszi izek illatát
Lehellék messzire.*

*Én fűben ültem csöndesen,
Öklökre hajlva bölcsesen
Tudóskodó fejem.
Komoly voltam, bús kisgyerek,
Ki hallgatózni így szerel
Az ősz arany szívén.*

*Hallgatni déli zümmögést,
Figyelni hangya-küzködést
S dúdolgató Anyám,
Ki míg tüzelt a tűzhelyen
Egy vén dalt dúdolt szüntelen,
Álomba ringatón...*

Horváth Béla.